

АНТИКРИЗОВИЙ МЕНЕДЖМЕНТ БАНКІВСЬКИХ УСТАНОВ В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ

Сухорукова А. Л., канд. наук з держ. упр., Ческідова І. О., магістр, Миколаївський національний аграрний університет, м. Миколаїв

Кризові явища є типовими факторами, які здійснюють вплив на ринкову економіку країни. Одним із таких факторів, здатних впливати на економічні процеси виявилось стрімке поширення пандемії COVID-19.

Активне поширення COVID-19 в Україні здійснило вагомий вплив на фінансовий сектор України, вплинувши таким чином і на діяльність банківських установ, а саме: перехід на дистанційне обслуговування, погіршення фінансових показників діяльності, запровадження антикризових заходів тощо. Тому дослідження антикризового менеджменту банківських установ в умовах пандемії є досить актуальним.

Антикризове управління банком – це управління, завданнями якого є створення умов для збереження фінансової стійкості та довіри до банків шляхом передбачення загроз кризових явищ, аналізу їх симптомів, розробки та впровадження ефективних заходів щодо зменшення негативних наслідків кризи та використання впливу її чинників для формування подальшої стратегії розвитку банків [1].

Найбільш розповсюдженими методами діагностики кризових явищ є:

Таблиця 1

Методи діагностики кризових явищ

Напрямок діагностики	Методи діагностики
Визначення загроз зовнішнього середовища	SWOT, PEST – аналіз, сценарний аналіз зовнішніх факторів впливу на виникнення криз
Визначення ймовірності виникнення банківської кризи	- нормативні моделі; - порівняльний аналіз; - мікроекономічне стрес-тестування; - зовнішнє та внутрішнє рейтингове оцінювання
Ідентифікація настання банківської кризи	бінарний аналіз, метод прихованого рейтингу

Джерело: побудовано із використанням [1]

В міжнародній практиці широко застосовується такий інструмент антикризового менеджменту, як стрес-тестування, яке забезпечує потенційні втрати, які можуть виникнути внаслідок негативних чинників в економіці країни.

Проведення стрес-тестування дозволяє попередити ризики, які можуть виникнути в майбутньому, шляхом запровадження певних заходів, а саме: оцінка кредитного ризику, реструктуризація кредитів, які в період COVID-19 нездатні обслуговуватись позичальниками, проведення роботи з непрацюючими кредитами тощо.

Оцінити вплив COVID-19 на банківську систему можна шляхом аналізу основних показників діяльності банківських установ.

Таблиця 2

Основні показники діяльності банківських установ

Показник	01.12.2019	01.12.2020	01.09.2021
Рентабельність активів, %	4,72	2,93	3,67
Рентабельність капіталу, %	37,37	22,92	32,26
Чистий прибуток (збиток), млн.грн	58356	39727	45592
Регулятивний капітал	147073,2	181880,5	19916,7
Норматив ліквідності, %	короткострокової 94,40	88,55	89,21

Джерело: сформовано автором на основі даних [2]

Отже, аналізуючи основні показники діяльності банківських установ в Україні, можна зробити наступні висновки: фактично, карантинні обмеження в Україні почали впроваджуватися навесні 2020 року, як наслідок, на кінець 2020 року спостерігається зменшення рентабельності активів банків з 4,72 % до 2,93%. Зменшення прослідковується також згідно показника рентабельності капіталу з 37,37% до 22,92%.

Чистий прибуток банків в 2020 році зменшився на 18629 млн грн, що стало найнижчим результатом за останні роки, проте станом на 01.09.2021 року спостерігається збільшення чистого прибутку, що свідчить про запровадження ефективних антикризових заходів в банківській системі України.

Національний банк України ухвалив комплекс антикризових заходів щодо підтримки банківського сектору, включно на період проведення обмежувальних заходів, таким чином зменшуючи навантаження на банківські установи:

- банкам рекомендовано реструктуризувати кредити позичальників, які зазнали фінансових труднощів від запровадження обмежувальних заходів та не можуть обслуговувати кредити. Банкам дозволено не поширювати окремі ознаки дефолту на кредити, які будуть реструктуризовані;

- банки мають право визначити та установити в стратегії управління проблемними активами цільовий рівень непрацюючих кредитів на 2021 рік з урахуванням очікуваних економічних наслідків карантину та обмежень у короткостроковому періоді.

- банкам дозволено проводити стрес-тестування із застосуванням лише одного стрес-сценарію, який повинен передбачати тривалий негативний економічний ефект від пандемії;

- Національний банк продовжить дистанційний режим тестування керівників банку та кандидатів на керівні посади у форматі співбесіди з кандидатами шляхом відеоконференції;

- до червня 2021 року до банків та банківських груп не застосовуються заходи впливу за порушення вимог до показників капіталу, ліквідності, кредитного ризику тощо. Таке рішення діятиме лише, якщо порушення виникли через негативний вплив карантину [3].

Отже, сутність антикризового менеджменту полягає в створенні умов для збереження фінансової стійкості, шляхом передбачення загроз кризових явищ. [4]

Банківські установи хоч і зазнали впливу пандемії, проте в переважній більшості виявилися стійкими. В умовах COVID-19 розвитку набули цифрові технології, дистанційне обслуговування, антикризові заходи, здійснені Національним банком України також допомогли банківським установам протистояти негативному впливу пандемії, і, таким чином в 2021 році в порівнянні з 2020 роком спостерігається незначне покращення фінансових показників банківських установ, що свідчить про ефективність антикризового менеджменту.

Список використаних джерел:

1. Лачкова В. Фінансовий менеджмент у банку: навчальний посібник. Харків: ХДУХТ, 2017. С.156-165.

2. Офіційний сайт Національного банку України, статистика. [Електронний ресурс]. Режим доступу до ресурсу: URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic> (дата звернення: 25.10.2021).

3. Офіційний сайт Національного банку України – Підтримка банків та економіки на період дії карантинних заходів. [Електронний ресурс]. Режим доступу до ресурсу: URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/zaprovadjeno-antikrizovi-zahodi-dlya-pidtrimki-bankiv-ta-ekonomiki-pid-chas-posilenogo-karantinu> (дата звернення: 25.10.2021).

4. Коваленко В. Антикризове фінансове управління в системі суб'єктів економічної діяльності: методи та інструменти оцінювання : монографія. Одеса, 2013. 381 с.

ОЦІНКА СТІЙКОСТІ БАНКІВСЬКОГО СЕКТОРУ УКРАЇНИ В УМОВАХ COVID-19

Тищенко В. В., канд. екон. наук, доцент кафедри фінансів та банківської справи, Східноукраїнський національний університет ім. В. Даля, м. Сєвєродонецьк

Банківський сектор нині є достатньо стійким та готовий до запланованого підвищення вимог до капіталу, незважаючи на вплив торішньої кризи. Проте низка банків мають вжити заходів, щоб посилити свою стійкість до можливих кризових явищ надалі. Про це свідчать результати оцінки стійкості банків та банківської системи у 2021 році.

Цьогоріч оцінку якості активів традиційно проходили всі банки, а 30 найбільших банків додатково пройшли стрес-тестування. За підсумками оцінки